

เอกสารวิชาการ

เรื่องที่ 1

การประเมินลักษณะฟาร์มโคนมพัทลุงตามเกณฑ์มาตรฐาน

Evaluation of dairy farm standard characteristics in Phatthalung province

จัดทำโดย

จิรวัดน์ พัฒนพงศ์

เลขทะเบียนวิชาการ 62(2)-0116(8)-102

ระยะเวลาดำเนินการ 1 พฤษภาคม - 30 กันยายน 2561

สถานที่ดำเนินการ สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดพัทลุง

เอกสารเผยแพร่ เว็บไซต์สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง

<http://pvlo-pal.dld.go.th/webnew/index.php/th/>

→ [Not secure](#) | pvlo-pal.dld.go.th/webnew/index.php/th/

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง
Phatthalung Provincial Livestock Office

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

A- A A+

ค้นหา...

☰
หน้าแรก
ข้อมูลองค์กร ▾
กฎหมายด้านปศุสัตว์
ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ▾
บริการประชาชน ▾
ถาม-ตอบ ▾
ช่วยเหลือ ▾
แผนผังเว็บไซต์

ผู้บริหาร ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการกรมปศุสัตว์
ขอน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิตและทบทวนปฏิบัติงาน พร้อมดำรงตนให้สัมพันธ์ดีของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

หน้าส่วนราชการ

นายณรงค์ สุทธิสังข์
ปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง

↻ [Not secure](#) | pvlo-pal.dld.go.th/webnew/index.php/th/news-menu-2/apply-job-menu/40-apply-job-25600130-2

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง
Phatthalung Provincial Livestock Office

กรมปศุ

A- A

☰
หน้าแรก
ข้อมูลองค์กร ▾
กฎหมายด้านปศุสัตว์
ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ▾
บริการประชาชน ▾
ถาม-ตอบ ▾
ช่วยเหลือ ▾

คุณอยู่ที่: [หน้าแรก](#) / [ข่าวสารประชาสัมพันธ์](#) / [งานวิจัย/ผลงานวิชาการ](#) / [งานวิจัย/ผลงานวิชาการ](#)

งานวิจัย/ผลงานวิชาการ

 Super User งานวิจัย/ผลงานวิชาการ 13 กุมภาพันธ์ 2560 สืบ: 20

 Share

 ถูกใจ 0

 Share

ดาวน์โหลดผลงานวิชาการ เรื่องการประเมินลักษณะฟาร์มโคนมพัทลุงตามเกณฑ์มาตรฐาน

ดาวน์โหลดผลงานวิชาการ เรื่อง เปรียบเทียบคุณภาพน้ำนมดิบระหว่างฟาร์มมาตรฐานกับฟาร์มที่ไม่ได้มาตรฐานในจังหวัดพัทลุง

การประเมินลักษณะฟาร์มโคนมตามเกณฑ์มาตรฐาน

จิรวัดน์ พัฒนพงศ์

บทคัดย่อ

การประเมินลักษณะฟาร์มโคนมพัทลุงตามเกณฑ์มาตรฐานในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะฟาร์มโคนมตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามและสังเกตการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำนวน 87 ฟาร์ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและหาความสัมพันธ์ของข้อกำหนดต่างๆโดยเปรียบเทียบระหว่างฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานกับฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานด้วย Pearson's Chi-squared test และ Fisher's exact test ผลการศึกษาพบว่าฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่อง อาหารสำหรับโคนม น้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ และการบันทึกข้อมูลได้ดีมาก ในขณะที่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่อง องค์ประกอบฟาร์ม อาหารสำหรับโคนม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการผลิตน้ำนมดิบได้ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยพบว่าข้อกำหนดที่มีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มในการศึกษานี้ได้แก่ การมีรั้วรอบบริเวณของฟาร์ม มีป้ายเตือนบุคคลภายนอกห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต มีตู้เก็บยาและเวชภัณฑ์แยกเป็นสัดส่วน มีห้องจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือรีดนมและสารเคมีแยกเป็นสัดส่วน มีการตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมโดยการสุ่มตัวอย่างอาหารโคนมส่งห้องปฏิบัติการ มีการตรวจเฝ้าระวังสารตกค้าง มีแผ่นพื้นรองถุงที่บรรจุอาหารโคนม บุคลากรมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีในการเปลี่ยนรองเท้า มีอ่างจุ่มเท้าบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรค มีจุดวางรองเท้าบูทเพื่อป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์มโคนมจากบุคคลอื่น มีการรวบรวมและกำจัดขยะในฟาร์มอย่างเหมาะสม และมีภาชนะรองรับขยะหรือภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิด ($p < 0.05$) ดังนั้นการผลักดันให้ฟาร์มโคนมได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มเพิ่มเติมจึงถือเป็นความท้าทายที่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและภาครัฐต้องดำเนินการร่วมกันโดยให้ความสอดคล้องกับลักษณะของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงต่อไป

คำสำคัญ: ฟาร์มโคนม มาตรฐานฟาร์ม จังหวัดพัทลุง

เลขทะเบียนวิจัย: 62(2)-0116(8)-102

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง

Evaluation of dairy farm standard characteristics in Phatthalung province

Jirawat Phattanapong

Abstract

This study aimed to describe the characteristics of dairy farms following Good Agricultural Practice (GAP) in Phatthalung province. Data collection was carried out by interviewing using the questionnaire and observation of 87 dairy farms. Data analyses were performed by descriptive statistics and the correlation of the certified standard and non-standard dairy farms with Pearson's Chi-squared test and Fisher's exact test. The results indicated that the certified standard farm shown good practices of feed, water, farm management, health management, animal welfare and data collection. While the non-certified standard farm performed low practices of farm element, feed, health management, animal welfare, environment management and milking production. The practices which related to certified standard farm in this study were having fence around the area of the farm, having sign warning people before entering into the farm, separated medicine cabinet and medical supplies, separated storage room for milk equipment and chemicals, monitored feed quality by sampling dairy feed to the laboratory, residues monitoring, having pad for bags that contain dairy food, good personal hygiene in changing shoes, provided disinfectant well, provided an area for boots to prevent disease into the dairy farm from others, proper collection and disposal of garbage on farms and having containers for garbage ($p < 0.05$). Thus, supporting dairy farm to receive the certified farm standard is considered challenges that dairy farmers and the government must act together based on dairy farm characteristics in Phattalung province.

Keywords: dairy farm, standard farm, Phattalung province

Registered No.: 62(2)-0116(8)-102

Phatthalung Livestock Office, Muang district, Phatthalung province

บทนำ

อาชีพเกษตรกรโคนมเป็นอาชีพพระราชทานและเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ด้วยสภาพภูมิประเทศของจังหวัดพัทลุงมีความเหมาะสม ที่จะทำให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงโคนมทั้งทำเลที่ตั้ง ภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสม ยังมีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกในการขนส่งสิ่งจำเป็นต่างๆในการเลี้ยงโคนมและลำเลียงผลิตผลน้ำนมเข้าสู่โรงงาน นอกจากนี้จังหวัดพัทลุงยังมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์อีกด้วย ในปัจจุบันการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรมีแนวโน้มคงที่และมีการขยายตัวน้อย ทั้งจำนวนเกษตรกรและจำนวนโคนมส่งผลให้ปริมาณน้ำนมดิบเกษตรกรโคนมพัทลุงผลิตได้เพียง 13 ตัน แต่ทางโรงงานนมสามารถผลิตน้ำนมดิบได้ถึงวันละ 60 ตัน ดังนั้นจึงต้องซื้อน้ำนมดิบจากต่างจังหวัดเข้ามาผลิตให้เพียงพอกับกำลังผลิตของโรงงาน ทั้งนี้ศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมพัทลุงได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีสำหรับศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบจำนวน 1 ศูนย์เพื่อรองรับการรับซื้อน้ำนมดิบของศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบตามมาตรฐานการผลิตที่ดี (Good Manufacturing Practice; GMP) จากฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง GMP เช่นเดียวกัน เกษตรกรโคนมของสหกรณ์โคนมพัทลุงจึงต้องเร่งปรับปรุงฟาร์มทุกฟาร์มเข้าสู่การรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนมเข้ามาผลิตในโรงงานนมของสหกรณ์หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องพยายามที่จะกระตุ้นให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดีเพิ่มขึ้นแต่พบว่า สถานการณ์การเลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงในปี 2561 พบว่ามีเกษตรกรจำนวน 98 ราย (โคนม 3,262 ตัว) ซึ่งลดลงจากปี 2560 ที่มีเกษตรกรจำนวน 100 ราย (โคนม 3,117 ตัว) ในขณะที่มีจำนวนโคเพิ่มขึ้นเล็กน้อย อาจเนื่องจากการปรับราคาการรับซื้อน้ำนมดิบเพิ่มขึ้น เป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรหันกลับมาเลี้ยงโคนมเพิ่มมากขึ้น (กรมปศุสัตว์, 2561)

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร: การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2552) การกำกับดูแลฟาร์มโคนมให้มีมาตรฐานการผลิตน้ำนมดิบที่ดีเป็นหน้าที่รับผิดชอบของกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถือเป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับฟาร์มโคนมโดยสมัครใจ กำหนดให้ผู้ประกอบการฟาร์มโคนมที่มีความต้องการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์จากกรมปศุสัตว์ ยื่นคำร้องพร้อมด้วยหลักฐานต่อปศุสัตว์จังหวัดหรือปศุสัตว์อำเภอในท้องที่ฟาร์มตั้งอยู่ จากนั้นเจ้าหน้าที่จึงไปทำการตรวจสอบฟาร์มเพื่อดำเนินการต่อไป โดยเกณฑ์กำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม ครอบคลุมตั้งแต่การเลี้ยงสัตว์จนถึงการขนส่งน้ำนมดิบไปยังศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบหรือโรงงานแปรรูป เพื่อให้ได้โคนมที่มีสุขภาพดีผลิตน้ำนมโคที่ปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับผู้บริโภคหรือการนำไปแปรรูป พร้อมทั้งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีข้อกำหนดหลักในการตรวจรับรอง คือ 1) องค์กรประกอบฟาร์ม 2) อาหารสำหรับโคนม 3) น้ำ 4) การจัดการฟาร์ม 5) สุขภาพสัตว์ 6) สวัสดิภาพสัตว์ 7) สิ่งแวดล้อม 8) การผลิตน้ำนมดิบ 9) การบันทึกข้อมูล อย่างไรก็ตามมาตรฐานนี้เป็นเกณฑ์ขั้นพื้นฐานสำหรับฟาร์ม

โคนมที่จะได้รับการรับรอง (สุคนิรัตน์และคณะ, 2556) ดังนั้นเพื่อรองรับการรับซื้อน้ำนมดิบเข้ามาผลิตในโรงงานของสหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงฟาร์มโคนมทุกฟาร์มเพื่อเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน แต่เนื่องจากมาตรฐานฟาร์มโคนมที่ประกาศใช้เป็นมาตรฐานสมัครใจโดยมีความพยายามจัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อให้ปรับปรุงฟาร์มตามเกณฑ์มาตรฐานฟาร์มโคนม นอกจากนั้นมีความพยายามที่จะให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีด้านปศุสัตว์ (Good Agricultural Practice; GAP) เพิ่มขึ้น กรมปศุสัตว์และสำนักงานปศุสัตว์เขต 8 ได้มีมาตรการส่งเสริมและกระตุ้นให้ฟาร์มโคนมในสหกรณ์โคนมและศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน โดยจัดอบรมสัมมนาเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มทุกฟาร์ม ซึ่งสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุงเป็นหน่วยงานสนับสนุนทางวิชาการและเทคนิคที่เกี่ยวข้องโดยมีมาตรการสร้างแรงจูงใจในเรื่องราคาน้ำนมดิบที่รับซื้อ ซึ่งในปัจจุบันฟาร์มสมาชิกของสหกรณ์โคนมพัทลุงได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนมจำนวน 25 ฟาร์ม จึงยังมีความจำเป็นในการสนับสนุนเกษตรกรที่เหลือให้พร้อมเข้าสู่การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม โดยการส่งเสริมให้ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนมทุกฟาร์ม เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกรโคนมและผู้บริโภคอย่างเร่งด่วน ดังนั้นในการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะฟาร์มโคนมระหว่างฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ซึ่งการศึกษานี้จะทำให้ทราบลักษณะการปฏิบัติในฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาและผลักดันให้ฟาร์มโคนมมีการปฏิบัติที่ดีเพื่อให้ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนมต่อไป

วิธีการศึกษา

ข้อมูลและการเก็บข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการประเมินลักษณะฟาร์มโคนมตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมและอธิบายลักษณะการปฏิบัติทางการเกษตรของฟาร์มโคนมในจังหวัดพัทลุงด้วยวิธี cross-sectional study เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและสังเกตลักษณะฟาร์มกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงตามเกณฑ์กำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6402-2552 (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2552) และวิธีตรวจประเมินฟาร์มโคนมของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและข้อมูลทั่วไปของฟาร์มโคนม และ 2) ข้อมูลการประเมินลักษณะฟาร์มโคนมตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย องค์ประกอบฟาร์ม อาหารสำหรับโคนม น้ำ

การจัดการฟาร์ม สุขภาพสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ สิ่งแวดล้อม การผลิตน้ำนมดิบ และการบันทึกข้อมูล ในการศึกษานี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนกรกฎาคม 2561 ในฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงทุกฟาร์ม (n= 87) โดยแบ่งออกเป็นฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (n=25) และฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (n=62) ในพื้นที่ 6 อำเภอของจังหวัดพัทลุง ได้แก่ อำเภอเมืองพัทลุง อำเภอป่าพะยอม อำเภอควนขนุน อำเภอเขาชัยสน อำเภอศรีนครินทร์ และอำเภอศรีบรรพต

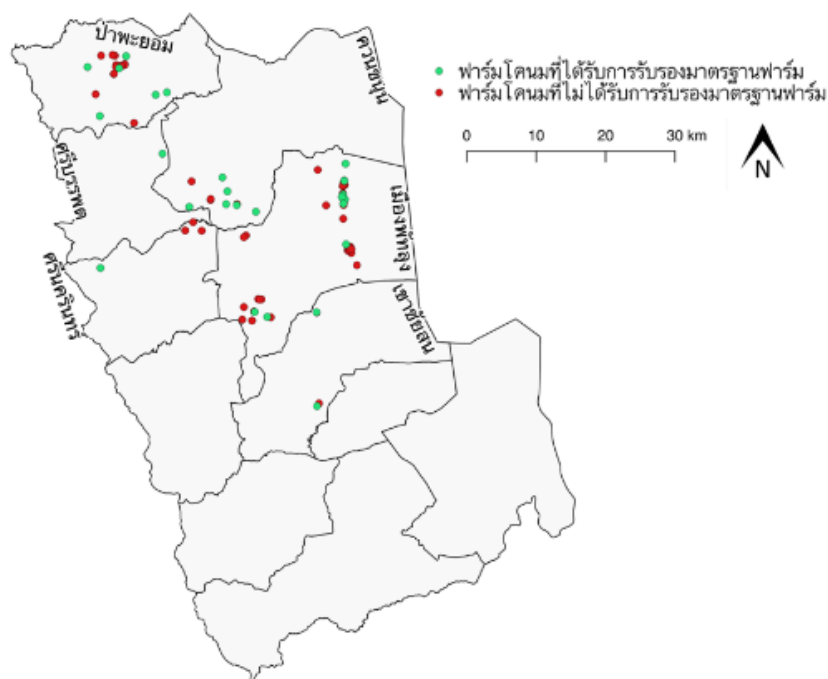
การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามบันทึกลงในโปรแกรม Microsoft excel แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงค่าสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ และ สัดส่วน สำหรับข้อมูลที่ไม่ต่อเนื่อง (discrete data) และค่าเฉลี่ย สำหรับข้อมูลต่อเนื่อง (continuous data) พร้อมทั้งหาความสัมพันธ์ของข้อมูลเกษตรกร ฟาร์มโคนม และข้อกำหนดต่างๆ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของสัดส่วนหรือค่าเฉลี่ยระหว่างฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ด้วย Pearson's Chi-squared test และ Fisher's exact test สำหรับค่าสัดส่วน และ t-test สำหรับค่าเฉลี่ย กำหนดค่า p-value <0.05 โดยใช้โปรแกรม R 3.5.1 (แพ็คเกจ: dplyr, Hmisc และ gmodels) (<http://www.r-project.org>) และแสดงการกระจายตัวของฟาร์มโคนมในเชิงพื้นที่ด้วยโปรแกรม QGIS (<http://qgis.com>)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป

ฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง (n=87) กระจายอยู่ใน 6 อำเภอ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในอำเภอเมืองพัทลุง อำเภอป่าพะยอม และอำเภอควนขนุน มีฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มในทุกอำเภอ ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองพัทลุง 47 ฟาร์ม อำเภอป่าพะยอม 21 ฟาร์ม อำเภอควนขนุน 10 ฟาร์ม อำเภอเขาชัยสน 4 ฟาร์ม อำเภอศรีนครินทร์ 3 ฟาร์ม และอำเภอศรีบรรพต 2 ฟาร์ม (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 การกระจายตัวของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงรายอำเภอ โดยสีเขียวคือ ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (n=25) ส่วนสีแดงคือ ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (n=62)

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงมีอายุเฉลี่ยประมาณ 50 ปี ส่วนมากเป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีสถานภาพที่แต่งงานแล้ว และมีอาชีพหลักเป็นการทำฟาร์มโคนม ทั้งในชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (ตารางที่ 1) พบว่าฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มเป็นฟาร์มขนาดกลาง (52%) และขนาดเล็ก (48%) ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็ก (74%) มากกว่าฟาร์มขนาดกลาง (23%) นอกจากนี้ยังพบว่าค่าเฉลี่ยปริมาณน้ำนมต่อเดือนและค่าเฉลี่ยราคาน้ำนมฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีค่ามากกว่าฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ซึ่งลักษณะ 3 ประการนี้ ได้แก่ ขนาดฟาร์ม ค่าเฉลี่ยของปริมาณน้ำนมต่อเดือน และค่าเฉลี่ยของราคาน้ำนมของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน ($p < 0.05$) ในขณะที่ค่าเฉลี่ยระยะเวลาประสบการณ์ในการทำฟาร์มของทั้งสองกลุ่มไม่ต่างกัน (ตารางที่ 1)

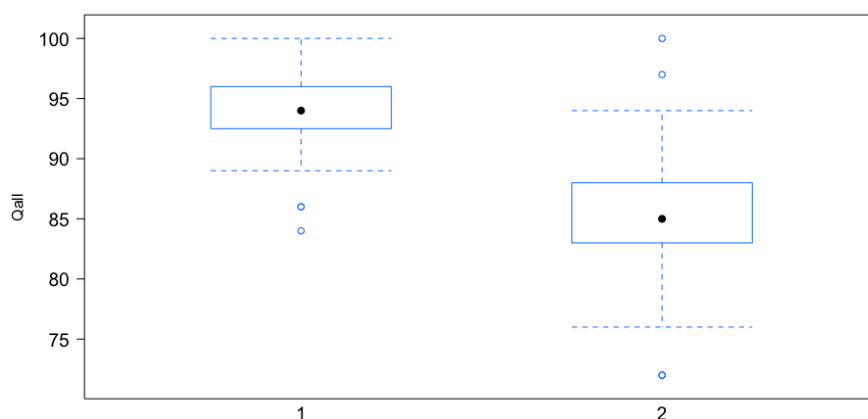
ตารางที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรและฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพิจิตรแยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (n=87)

ลักษณะ	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (n=25)		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (n=62)		p-value
	ฟาร์ม	%	ฟาร์ม	%	
	ข้อมูลเกษตรกร				
เพศ					0.81
ชาย	21	84	51	82	
หญิง	4	16	10	16	
ค่าเฉลี่ยอายุ	49.56	NA	50.54	NA	0.69
สถานะภาพ					0.40
แต่งงาน	22	88	58	94	
โสด	5	12	3	5	
ระดับการศึกษา					0.69
ปริญญาตรี	4	16	7	11	
ต่ำกว่าปริญญาตรี	21	84	54	87	
อาชีพหลัก					0.80
ทำฟาร์มโคนม	24	96	58	94	
ไม่ทำฟาร์มโคนม	1	5	3	4	
ข้อมูลฟาร์มโคนม					
ขนาดฟาร์ม					0.05
เล็ก	12	48	46	74	
กลาง	13	52	15	24	
ใหญ่	0	0	1	2	
ค่าเฉลี่ยระยะเวลาประสบการณ์ในการทำฟาร์ม	16.08	NA	17.18	NA	0.64
ค่าเฉลี่ยปริมาณน้ำนมต่อเดือน	156.32	NA	119.57	NA	<0.05
ค่าเฉลี่ยราคาน้ำนม	19.41	NA	18.77	NA	<0.05

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

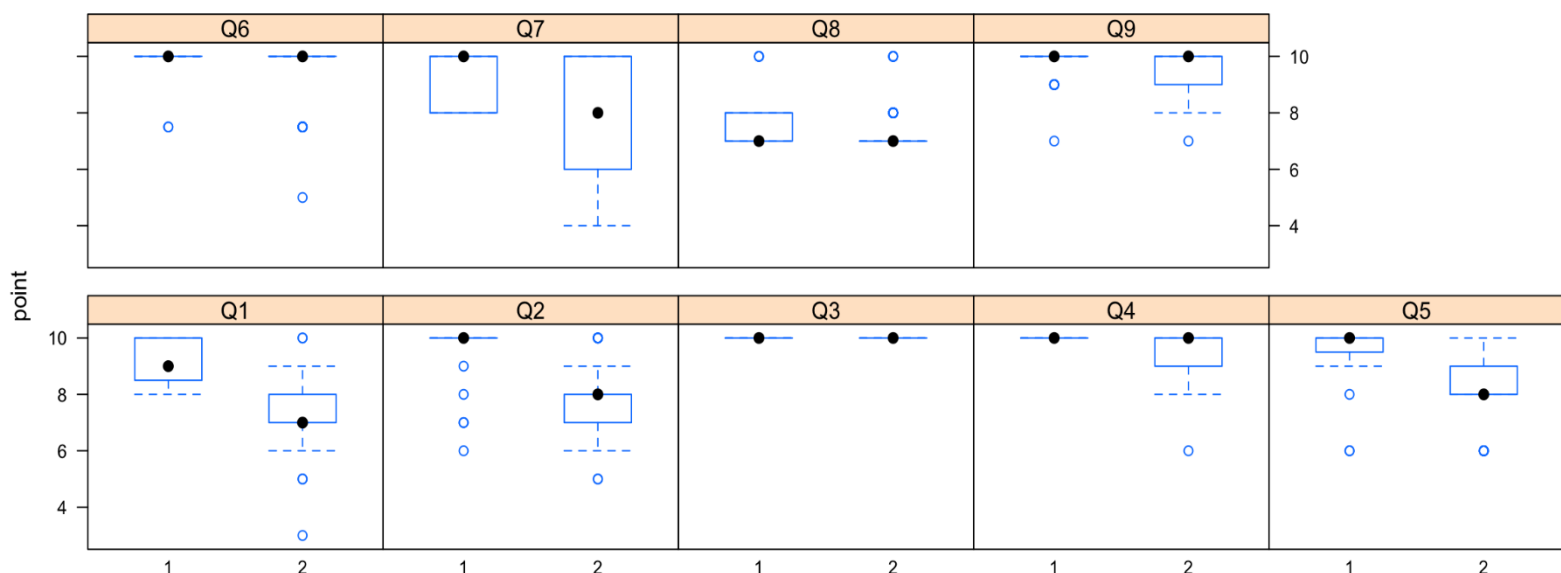
ผลการตรวจประเมินฟาร์มตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม

เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของคะแนนรวมการตรวจประเมินฟาร์มตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม และฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม พบว่าฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีค่าคะแนนรวม สูงกว่าเนื่องจากมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าและมีความแปรปรวนของคะแนนน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 การกระจายตัวของคะแนนรวมการตรวจประเมินฟาร์มตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงแยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (1) และฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (2)

สำหรับการกระจายตัวของระดับคะแนนตรวจประเมินฟาร์มตามเกณฑ์รายข้อกำหนด 9 หัวข้อ แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม พบว่าฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มปฏิบัติตามข้อกำหนด เรื่อง อาหารสำหรับโคนม (Q2) น้ำ (Q3) การจัดการฟาร์ม (Q4) การจัดการด้านสุขภาพ (Q5) การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ (Q6) การบันทึกข้อมูล (Q9) ได้ดีมาก ในขณะที่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มก็สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนด เรื่อง น้ำ (Q3) และ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ (Q6) ได้ดีมากเช่นเดียวกัน (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 การกระจายตัวของคะแนนตรวจประเมินฟาร์มตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงรวมรายชื่อกำหนด (Q1: องค์ประกอบฟาร์ม; Q2: อาหารสำหรับโคนม; Q3: น้ำ; Q4: การจัดการฟาร์ม; Q5: การจัดการด้านสุขภาพสัตว์; Q6 : การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์; Q7: การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม; Q8: ด้านการผลิตน้ำนมดิบ; Q9: การบันทึกข้อมูล) แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (1) และฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (2)

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาคะแนนตรวจประเมินฟาร์มตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมรายชื่อเรื่ององค์ประกอบฟาร์ม พบว่าฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มไม่มีป้ายเตือนบุคคลภายนอกห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต (36%) สร้างบนทำเลที่มีน้ำท่วมขัง (12%) และไม่มีรั้วรอบบริเวณฟาร์ม (8%) ในขณะที่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มพบว่าฟาร์มส่วนใหญ่ไม่มีป้ายเตือนบุคคลภายนอกห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต (95%) ไม่มีตู้เก็บยาและเวชภัณฑ์แยกเป็นสัดส่วน (84%) ไม่มีรั้วรอบบริเวณฟาร์ม (69%) และไม่มีห้องจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือรีดนมและสารเคมีแยกเป็นสัดส่วน (50%) ในสัดส่วนที่มากกว่าตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าการมีรั้วรอบบริเวณของฟาร์ม มีป้ายเตือนบุคคลภายนอกห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต มีตู้เก็บยาและเวชภัณฑ์แยกเป็นสัดส่วน และมีห้องจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือรีดนมและสารเคมีแยกเป็นสัดส่วน มีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ($p < 0.05$)

ตารางที่ 2 ผลการตรวจประเมินด้านองค์ประกอบฟาร์มโคนม แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม และไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรอง		p-value
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)		มาตรฐานฟาร์ม (n=62)		
	ฟาร์ม	%	ฟาร์ม	%	
ฟาร์มตั้งอยู่ห่างจากศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบในรัศมีไม่เกิน 20 กิโลเมตร	24	96	61	98	0.50
อยู่ห่างจากโรงฆ่าสัตว์และตลาดนัดค้าสัตว์อย่างน้อย 5 กิโลเมตร	24	96	57	92	0.49
มีรั้วรอบบริเวณของฟาร์ม	23	92	19	31	<0.05
มีป้ายเตือนบุคคลภายนอกห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต	16	64	3	5	<0.05
ทำเลที่ตั้งต้องไม่มีน้ำท่วมขัง	22	88	51	82	0.50
มีตู้เก็บยาและเวชภัณฑ์แยกเป็นสัดส่วน	24	96	10	16	<0.05
มีห้องจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือรีดนม สารเคมีแยกเป็นสัดส่วน	25	100	31	50	<0.05
หลังคาโรงเรือนยกสูงโปร่ง อากาศสามารถถ่ายเทได้ดี	25	100	62	100	NA
บ้านพักและอาคารสำนักงานอยู่แยกโดยเฉพาะ	25	100	55	89	0.07
แยกพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นสัดส่วน	25	100	61	98	0.52
มีพื้นที่เก็บอาหารเป็นสัดส่วน	25	100	60	97	0.36
เป็นบริเวณที่โปร่ง มีร่มเงาเพียงพอ	25	100	58	94	0.19

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

ในส่วนของคุณภาพของข้อกำหนดเรื่องอาหารสำหรับโคนม ในตารางที่ 3 พบว่าฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มบางฟาร์มไม่มีการตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมโดยการสุ่มตัวอย่างอาหารโคนมส่งห้องปฏิบัติการ (8%) และการตรวจเฝ้าระวังสารตกค้าง (8%) ในขณะที่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มพบว่าฟาร์มส่วนใหญ่ไม่มีการตรวจเฝ้าระวังสารตกค้าง (89%) ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมโดยการสุ่มตัวอย่างอาหารโคนมส่งห้องปฏิบัติการ (87%) และไม่มีแผนพื้นรองถุ้งที่บรรจุอาหารโคนม (37%) และยังพบว่าบางฟาร์มไม่มีการตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมทางกายภาพในเบื้องต้น (10%) ตามลำดับ พบว่าการตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมโดยการสุ่มตัวอย่างอาหารโคนมส่งห้องปฏิบัติการ การตรวจเฝ้าระวังสารตกค้างและการมีแผนพื้นรองถุ้งที่บรรจุอาหารโคนมมีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ($p < 0.05$)

ตารางที่ 3 ผลการตรวจอาหารสำหรับโคนม แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรอง		p-value
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)		มาตรฐานฟาร์ม (n=62)		
	ฟาร์ม	%	ฟาร์ม	%	
มีคุณภาพและมาตรฐานตามกฎหมาย	24	96	62	100	0.28
ต้องซื้อจากผู้ผลิตที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย	24	96	69	100	0.28
จัดให้มีอาหารหยาดคุณภาพดี	25	100	61	98	1
ภาชนะบรรจุอาหารโคนมต้องสะอาด	25	100	60	97	1
ตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมทางกายภาพในเบื้องต้น	25	100	56	90	0.17
ตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมโดยการสุ่มตัวอย่างอาหารโคนมส่งห้องปฏิบัติการ	23	92	8	13	<0.05
ตรวจเฝ้าระวังสารตกค้าง	23	92	7	11	<0.05
แผ่นพื้นรองถูงที่บรรจุอาหารโคนม	25	100	39	63	<0.05
ภาชนะหรืออุปกรณ์ให้อาหารควรสะอาดและมีจำนวนเพียงพอ	25	100	61	98	1
มีแปลงปลูกพืชอาหารสัตว์คุณภาพดีเพียงพอ	24	96	61	98	0.49

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

เมื่อพิจารณาข้อกำหนดเรื่องน้ำ ของฟาร์มโคนมทั้ง 2 แบบในพื้นที่จังหวัดพัทลุงในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก พบว่าทั้งฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มใช้น้ำจากน้ำประปาและน้ำบาดาลในการเลี้ยงโคนมเป็นหลัก โดยขณะที่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีการใช้น้ำบ่อผิวดินมากกว่า (32%) แต่ทั้งนี้พบว่าทั้งฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีการใช้เครื่องกรองน้ำกรณีที่ใช้น้ำผิวดินน้อยมากคิดเป็น 4% และ 3% ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการตรวจประเมินน้ำใช้ในฟาร์มโคนม แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้
รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพิจิตร (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับ		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้		p-value
	การรับรอง		รับการรับรอง		
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)	มาตรฐานฟาร์ม (n=62)	มาตรฐานฟาร์ม (n=62)	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)	
	ฟาร์ม	%	ฟาร์ม	%	
แหล่งน้ำสะอาดป้องกันการปนเปื้อนมูลโคหรือน้ำเสียจากโรงเรือนรวมทั้งบ้านพักอาศัย	24	96	61	98	0.49
โคนมมีน้ำกินอย่างเพียงพอ	25	100	62	100	NA
น้ำบริโภคในฟาร์มโคนม มีลักษณะใส สะอาด ปราศจากสิ่งแขวนลอยเหมาะสม	25	100	61	98	1
น้ำบ่อผิวดิน	6	24	20	32	0.44
น้ำประปา	12	48	35	56	0.47
น้ำบาดาล	14	56	23	37	0.10
มีเครื่องกรองน้ำกรณี่ที่ใช้น้ำผิวดิน	1	4	2	3	1
ล้างภาชนะให้น้ำสะอาดและเพียงพอสำหรับโคกินและมีความเหมาะสมสำหรับใช้ในฟาร์ม	25	100	61	98	1
ตามวัตถุประสงค์					
ภาชนะให้น้ำมีความเหมาะสมสำหรับใช้ในฟาร์มตามวัตถุประสงค์	25	100	61	98	1
น้ำสะอาดและเพียงพอสำหรับโคกินตลอดปี	25	100	62	100	NA

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

จากตารางที่ 5 ข้อกำหนดเรื่องการจัดการฟาร์ม พบว่าฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มทุกฟาร์มได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ได้ดีมาก ส่วนฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มก็มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้ได้ดีเช่นเดียวกัน แต่ยังมีบางฟาร์มที่บุคลากรไม่มีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีในการเปลี่ยนรองเท้า (21%) หรือการเปลี่ยนชุด/อาบน้ำ (8%) ซึ่งพบว่าบุคลากรมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีในการเปลี่ยนรองเท้ามีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ($p < 0.05$)

ตารางที่ 5 ผลการตรวจประเมินการจัดการฟาร์มโคนม แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรอง		p-value
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)	ฟาร์ม	มาตรฐานฟาร์ม (n=62)	ฟาร์ม	
บุคลากรที่ทำหน้าที่เลี้ยงโคผ่านอบรมหลักสูตรด้านการเลี้ยงโคนม	25	100	61	98	1
บุคลากรต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีในการเปลี่ยนรองเท้า	25	100	49	79	0.01
บุคลากรต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีในการเปลี่ยนชุด/อาบน้ำ	25	100	57	92	0.31
สัตว์พาหนะควรตัดหญ้าและทำความสะอาดรอบๆรั้วของโรงเลี้ยง	25	100	60	97	1
เพื่อมิให้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคและแมลงต่างๆที่เป็นพาหะของโรค					
สัตวแพทย์ที่มีใบอนุญาตเป็นผู้ควบคุมฟาร์มโคนมกำกับดูแลด้านสุขภาพโคนม	25	100	61	98	1
สุขลักษณะล้างรางอาหารและรางน้ำ อย่างสม่ำเสมอไม่ให้มีเศษ	25	100	62	100	NA
อาหารเก่าเชื้อราหรือมูลโคสะสม					
มีการตรวจโรควัวโรคและแท้งติดต่อโดยกรมปศุสัตว์เป็นประจำ	25	100	62	100	NA
อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง					
สุขภาพสัตว์ควรตรวจสอบสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ	25	100	62	100	NA
พื้นโรงเรือนรีดนมแห้งสะอาด	25	100	61	98	1
โรงรีดนมและอุปกรณ์ต้องสะอาดและมีการฆ่าเชื้อในโรงรีดนม	25	100	62	100	NA

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

การปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่องการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ในตารางที่ 6 พบว่าฟาร์มโคนมมีแนวโน้มการปฏิบัติไปในทางเดียวกันทั้งในฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและฟาร์มที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม จากการศึกษาพบว่าในฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มบางฟาร์มไม่มีอ่างจุ่มเท้าใส่น้ำยาฆ่าเชื้อโรคหน้าฟาร์ม (12%) และไม่มีการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทันทีหลังจากพบสัตว์ป่วย (8%) ส่วนฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานส่วนใหญ่ไม่มีอ่างจุ่มเท้าบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหน้าฟาร์ม (71%) ไม่มีจุดวางรองเท้าบูทเพื่อป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคลอื่น (61%) และไม่มีการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทันทีหลังจากพบสัตว์ป่วย (8%) นอกจากนี้ยังพบว่าอ่างจุ่มเท้าบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรคและจุดวางรองเท้าบูทมาตรการป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์มโคนมจากบุคคลอื่นมีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ($p < 0.05$)

ตารางที่ 6 ผลการตรวจประเมินการจัดการด้านสุขภาพโคนม แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม และไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรอง		p-value
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)	มาตรฐานฟาร์ม (n=62)	จำนวน	จำนวน	
	จำนวน	%	จำนวน	%	
กักโรคสัตว์ จะต้องได้รับการกักโรคและตรวจรับรองสุขภาพจากสัตวแพทย์ผู้ควบคุมฟาร์ม	25	100	61	98	1
ระบุแหล่งโคนมที่ซื้อเข้าฟาร์ม	25	100	61	98	1
ตรวจสอบสุขภาพสัตว์ก่อนนำเข้ามาเลี้ยงภายในฟาร์ม	25	100	62	100	NA
มีการพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรงเรือนทันทีหลังจากพบสัตว์ป่วย	23	92	57	92	1
เมื่อพบสัตว์ป่วยด้วยโรคระบาดแจ้งสัตวแพทย์ทันที	25	100	62	100	NA
แยกสัตว์ป่วยออกจากฝูงควบคุมโรคให้สงบโดยเร็วและไม่ให้แพร่ระบาด	25	100	60	97	1
มีอ่างจุ่มเท้าใส่น้ำยาฆ่าเชื้อโรคหน้าฟาร์ม	24	96	18	29	<0.05
มีจุดวางรองเท้าบูทเพื่อป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคลอื่น	22	88	24	39	<0.05

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

ในตารางที่ 7 แสดงผลการปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่องการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก ทั้งในฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ยกเว้นเรื่องการมีอิสระในการเคลื่อนไหวของโคนมที่พบว่าในบางฟาร์มโคนมไม่มีอิสระในการเคลื่อนไหวคิดเป็น 8% และ 13% ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ผลการตรวจประเมินการจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม และไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรอง		p-value
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)	มาตรฐานฟาร์ม (n=62)	จำนวน	จำนวน	
	จำนวน	%	จำนวน	%	
มีอิสระในการเคลื่อนไหว	23	92	54	87	0.71
ดูแลโคนมที่เลี้ยงในฟาร์มให้มีความเป็นอยู่อย่างสบายและปลอดภัย	25	100	61	98	1
ดูแลโคนมป่วยอย่างเหมาะสม	25	100	62	100	NA
ฉีดวัคซีนและตรวจสอบสุขภาพโคนมอย่างสม่ำเสมอ	25	100	62	100	NA

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

ข้อกำหนดเรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าฟาร์มบางฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มไม่มีภาชนะรองรับขยะหรือภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิด (36%) ในทางตรงกันข้ามฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน พบว่าไม่มีภาชนะรองรับขยะหรือภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิด (68%) ไม่มีการรวบรวมและกำจัดขยะในฟาร์มอย่างเหมาะสม (34%) และไม่มีการบำบัดน้ำมีการบำบัดน้ำเสียให้เหมาะสมและมีคุณภาพน้ำตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้ง (3%) อีกทั้งยังพบว่าประเด็นเรื่องการรวบรวมและกำจัดขยะในฟาร์มอย่างเหมาะสมและการมีภาชนะรองรับขยะหรือภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิดมีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ($p < 0.05$) ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ผลการตรวจประเมินการจัดการสิ่งแวดล้อม แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพิจิตร (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรอง		p-value
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)		มาตรฐานฟาร์ม (n=62)		
	จำนวน	%	จำนวน	%	
มีการรวบรวมและกำจัดขยะในฟาร์มอย่างเหมาะสม	25	100	41	66	<0.05
มีภาชนะรองรับขยะหรือภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิด	16	64	20	32	<0.05
จัดการซากสัตว์หรือทำลายซากโดยฝังซากสัตว์ใต้ระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ใช้ยาฆ่าเชื้อโรคที่เหมาะสมราดหรือโรยไปบนซากสัตว์นั้นจนทั่วถึง แล้วกลบดินปิดปากหลุมและพูนดินกลบเหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร	25	100	61	98	1
เก็บกวาดมูลโคนมไม่ให้เกิดการหมักหมมภายในโรงเรือน	25	100	62	100	NA
มีการบำบัดน้ำเสียให้เหมาะสมและมีคุณภาพน้ำตามมาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้ง	25	100	60	97	1

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

ในข้อกำหนดเรื่องการผลิตน้ำนมดิบในฟาร์มทั้ง 2 แบบมีการจัดการที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี พบว่าฟาร์มบางฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มไม่มีการเช็ดคลอรีนฆ่าเชื้อบริเวณเต้านมด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ (12%) และไม่จุ่มหัวนมหลังรีดนมเสร็จต้องจุ่มหัวนมทุกครั้ง (12%) ในขณะที่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานพบว่าบางฟาร์มไม่เช็ดคลอรีนฆ่าเชื้อบริเวณเต้านมด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ (19%) และไม่จุ่มหัวนมหลังรีดนมเสร็จต้องจุ่มหัวนมทุกครั้ง (6%) ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการตรวจประเมินด้านการผลิตน้ำนมดิบ แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและ
ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรอง		p-value
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)	มาตรฐานฟาร์ม (n=62)	จำนวน	จำนวน	
	จำนวน	%	จำนวน	%	
ทำความสะอาดเต้านมทำความสะอาดเต้านม หัวนม ซอกขา หลัง สีข้าง และส่วนท้องของโคด้วยน้ำสะอาด	25	100	62	100	NA
ก่อนรีดนมทุกครั้ง ทำการรีดนมจากเต้า 2-3 ครั้งใส่ภาชนะเพื่อ ตรวจสอบน้ำนม	24	96	61	98	0.49
ทดสอบเต้านมทุกเต้าก่อนรีดลงถังเพื่อตรวจสอบเต้านมอีกเสบ เป็นประจำ	25	100	60	97	1
กรณีใช้ยากับโคนม ต้องพ้นระยะหยุดยาก่อนรีดน้ำนม	25	100	62	100	NA
ส่งน้ำนมเพื่อตรวจสอบการตกค้างของยาปฏิชีวนะ	25	100	61	98	1
เช็ดคลอรีนฆ่าเชื้อบริเวณเต้านมด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ	22	88	58	94	0.40
ตรวจสอบคุณภาพน้ำนมด้วยน้ำยาซีเอ็มที (California Mastitis Test; CMT) ก่อนรีดนม	24	96	60	97	1
จุ่มหัวนมหลังรีดนมเสร็จทุกครั้ง	22	88	50	81	0.53
หลังรีดนมเสร็จต้องทำความสะอาดและฆ่าเชื้อห้องรีดนมให้ สะอาด รวมถึงอุปกรณ์และภาชนะรองรับน้ำนมดิบ	25	100	59	95	0.55
ส่งน้ำนมดิบอย่างรวดเร็วภายในหนึ่งชั่วโมงหรือนำสู่กระบวนการ ผลิตให้เร็วที่สุด	25	100	60	97	1
ล้างอุปกรณ์ถึงเก็บนมด้วยน้ำสะอาดทันทีหลังส่งน้ำนม.ศูนย์ รวบรวมน้ำนมดิบ	25	100	62	100	NA
ทำความสะอาดถังนมซ้ำอีกครั้งหลังภายในฟาร์มภายหลังจาก ได้รับแจ้งจากรถขนส่งน้ำนม	24	96	62	100	0.28

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

ผลการตรวจประเมินข้อกำหนดเรื่องการบันทึกข้อมูลสำหรับฟาร์มโคนมที่แสดงในตารางที่ 10 พบว่า
ฟาร์มบางฟาร์มทั้งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ไม่มีการจดบันทึก
รายรับรายจ่ายคิดเป็น 84% และ 92% และไม่มีการชั่งน้ำหนักและจดบันทึกปริมาณน้ำนมที่รีดได้ของโคนมแต่ละ
ตัวในแต่ละมือแต่ละวันคิดเป็น 72% และ 84% ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ผลการตรวจประเมินด้านการบันทึกข้อมูลสำหรับฟาร์มโคนม แยกตามชนิดฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มของฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง (n=87)

ข้อกำหนด	ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรอง		ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรอง		p-value
	มาตรฐานฟาร์ม (n=25)		มาตรฐานฟาร์ม (n=62)		
	จำนวน	%	จำนวน	%	
ซึ่งน้ำหนักและจดบันทึกปริมาณน้ำนมที่รีดได้ของโคนม/ตัว/มือ/วัน	7	28	10	16	0.20
บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวโคนม (ผท 1/9)	25	100	62	100	NA
มีการบันทึกผลผลิตน้ำนมดิบ	25	100	62	100	NA
มีบัตรประจำตัวเครื่องหมาย	25	100	62	100	NA
บันทึกสุขภาพโคนม	25	100	62	100	NA
มีบัญชีรายรับรายจ่าย	4	16	5	8	0.27

หมายเหตุ: NA=ไม่สามารถหาค่าได้

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาที่อธิบายเปรียบเทียบลักษณะฟาร์มโคนมระหว่างฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ในภาพรวมพบว่าฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่อง อาหารสำหรับโคนม น้ำ การจัดการฟาร์ม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ และการบันทึกข้อมูลได้ดี ในขณะที่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่อง องค์ประกอบฟาร์ม อาหารสำหรับโคนม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการผลิตน้ำนมดิบได้ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐานอยู่บางส่วน

เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลทั่วไปของข้อมูลเกษตรกรและลักษณะฟาร์มโคนม พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงส่วนมากเป็นเพศชายสอดคล้องกับการศึกษาของ ประเสริฐ และคณะ (2555) ได้ศึกษาการจัดการฟาร์มโคนมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี : กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายและเป็นผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มโคนมจึงมีภาวะการเป็นผู้นำ มีการเรียนรู้กับการแลกเปลี่ยนได้ดีและมีการยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ในการศึกษาครั้งนี้ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มเป็นฟาร์มขนาดกลาง ในขณะที่ฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็ก โดยมีค่าเฉลี่ยปริมาณน้ำนมต่อเดือนและค่าเฉลี่ยราคาน้ำนมฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีค่ามากกว่าฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนม ซึ่งวินันท์และคณะ (2560) ได้รายงานผลการศึกษาด้านทุนของการทำฟาร์มโคนมของ

เกษตรกรในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง พบว่าแนวโน้มการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในฟาร์มขนาดเล็กนั้นมีผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์และและทางบัญชีมีค่าเป็นลบ หากเกษตรกรไม่สามารถเพิ่มจำนวนแม่โครีดนมให้เป็นฟาร์มขนาดกลางได้ รูปแบบการผลิตอาจต้องมีการปรับปรุงในฟาร์มขนาดเล็กเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าผลตอบแทนรวมและลดต้นทุนในการประกอบการ นอกจากนี้ผลการศึกษาของ พัชรี สุริยะ (2558) เรื่องการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ของการผลิตน้ำนมดิบตามมาตรฐานฟาร์มโคนมในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา รายงานว่าเกษตรกรในกลุ่มฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มมีกำไรสุทธิมากกว่ากลุ่มฟาร์มโคนมที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าถ้าหากเกษตรกรมีการปรับปรุงฟาร์มให้ได้รับการรับรองเป็นฟาร์มโคนมมาตรฐานก็จะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

ส่วนผลการตรวจประเมินฟาร์มตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนมในการศึกษาคั้งนี้พบว่าองค์ประกอบฟาร์ม อาหารสำหรับโคนม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ และการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มในพื้นที่จังหวัดพัทลุง โดยพบว่าข้อกำหนดเรื่ององค์ประกอบฟาร์ม ได้แก่ การมีรั้วรอบบริเวณของฟาร์ม มีป้ายเตือนบุคคลภายนอกห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต มีตู้เก็บยาและเวชภัณฑ์แยกเป็นสัดส่วน และมีห้องจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือรีดนมและสารเคมีแยกเป็นสัดส่วน มีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ($p < 0.05$) ซึ่งหลักเกณฑ์ของข้อกำหนดนี้ถือเป็นข้อบกพร่องในด้านองค์ประกอบของฟาร์มในด้านผังและลักษณะของฟาร์มที่เป็นข้อย่อย (minor criteria) กล่าวคือเป็นเกณฑ์ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีหรือมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงสัตว์ในบางส่วนและไม่มีผลร้ายแรงต่อระบบการผลิตแต่หากปล่อยทิ้งไว้อาจจะส่งผลเสียทั้งในด้านคุณภาพน้ำนมและการป้องกันโรค (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2552) นอกจากนี้ยังพบว่าการตรวจเฝ้าระวังสารตกค้างและการมีแผ่นพื้นรองถูงที่บรรจุอาหารโคนมยังมีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ($p < 0.05$) ซึ่งการตรวจเฝ้าระวังสารตกค้างในอาหารสำหรับโคนมและการมีแผ่นพื้นรองถูงที่บรรจุอาหารโคนมเป็นสิ่งจำเป็นในการเฝ้าระวังและป้องกันสารพิษจากเชื้อราปนเปื้อนสู่ผลผลิตน้ำนมโค ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอาภรณ์และคณะ (2548) ที่ได้รายงานการปนเปื้อนของสารอะฟลาทอกซินในวัตถุดิบอาหารสัตว์และอาหารสำเร็จรูป โดยพบว่าอาหารสำเร็จรูปของโคนมมีการปนเปื้อนของสารพิษอะฟลาทอกซินในทุกตัวอย่างในอาหารโคนมไม่เกินค่าสูงสุดที่กำหนดให้มีได้ในวัตถุดิบอาหารสัตว์และอาหารสัตว์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ ซึ่งจังหวัดพัทลุงตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทยและมีภูมิอากาศร้อนชื้นซึ่งเป็นสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมในการเจริญและสร้างสารพิษจากเชื้อรา ดังนั้นการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในเรื่องนี้จึงถือว่ามีความสำคัญมากเพราะอาหารที่ดีมีคุณภาพนั้นถือเป็นส่วนสำคัญที่โคนมต้องการในการผลิตน้ำนมและเพื่อสุขภาพที่ดีของโคนมอีกทางหนึ่ง ส่วนในเรื่องของการจัดการด้านสุขภาพโคนม ได้แก่ บุคลากรมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีในการเปลี่ยนรองเท้า มีอ่างจุ่มเท้าบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรค และจุดวางรองเท้าบูทเพื่อป้องกัน

โรคเข้าสู่ฟาร์มโคนมจากบุคคลอื่น พบว่ามีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ($p < 0.05$) ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของประเสริฐและคณะ (2555) ในฟาร์มโคนมที่จังหวัดสุโขทัย พบว่าปัญหาการจัดการด้านสุขภาพสัตว์ที่พบมากคือ การป้องกันและควบคุมโรคของฟาร์มของเกษตรกร เช่น ไม่มีบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรคหน้าฟาร์ม ในองค์ประกอบเรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าการรวบรวมและกำจัดขยะในฟาร์มอย่างเหมาะสมและการมีภาชนะรองรับขยะหรือภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิดมีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม ซึ่งตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2552) กำหนดให้มีการกำจัดขยะของเสีย เช่น มูลโค โดยวิธีที่เหมาะสม ไม่เป็นแหล่งของกลิ่นและเชื้อโรค จนเกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยและผู้อยู่ข้างเคียงและสิ่งแวดล้อม มีภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิด แล้วทำการเก็บรวบรวมนำไปทิ้งในบริเวณที่ทิ้งของเทศบาล สุขาภิบาลหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือรวบรวมและกำจัดขยะในพื้นที่กำจัดขยะซึ่งแยกไว้เป็นสัดส่วนแยกออกจากบริเวณที่เลี้ยงโค โดยที่ฟาร์มส่วนใหญ่ที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มจะไม่มีการจัดการในหลักเกณฑ์นี้อย่างเหมาะสม เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมมีความเคยชินที่จะทิ้งขยะต่างๆกองไว้ข้างฟาร์มหรือบางฟาร์มอาจมีการเผาขยะในพื้นที่ข้างโรงเรือนหรือบางฟาร์มตั้งอยู่ห่างจากพื้นที่บริการเก็บขยะของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ดังนั้นการจัดการในเรื่องนี้ควรจะต้องสร้างความเข้าใจกับเกษตรกรเพื่อให้ฟาร์มโคนมมีสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและเป็นไปตามข้อกำหนดอย่างเหมาะสม

สรุป

ในภาพรวมการปฏิบัติตามเกณฑ์ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับของฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มในพื้นที่จังหวัดพิจิตรอยู่ในระดับดี แต่ยังคงพบว่าฟาร์มโคนมที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มจะต้องมีการปรับปรุงในข้อกำหนดเรื่ององค์ประกอบฟาร์มเป็นหลัก รวมถึงเรื่องอาหารสำหรับโคนม การจัดการด้านสุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการผลิตน้ำนมดิบด้วย โดยหลักเกณฑ์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการที่ฟาร์มโคนมที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ มีรั้วรอบบริเวณของฟาร์ม มีป้ายเตือนบุคคลภายนอกห้ามเข้าก่อนได้รับอนุญาต มีตู้เก็บยาและเวชภัณฑ์แยกเป็นสัดส่วน มีห้องจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือรีดนมและสารเคมีแยกเป็นสัดส่วน มีการตรวจสอบคุณภาพอาหารโคนมโดยการสุ่มตัวอย่างอาหารโคนมส่งห้องปฏิบัติการ มีการตรวจเฝ้าระวังสารตกค้าง มีแผนพื้นรองถุ้งที่บรรจุอาหารโคนม บุคลากรมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดีในการเปลี่ยนรองเท้า อ่างจุ่มเท้าบ่อน้ำยาฆ่าเชื้อโรคและจุดวางรองเท้าบูทมาตรการป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์มโคนมจากบุคคลอื่น การรวบรวมและกำจัดขยะในฟาร์มอย่างเหมาะสม และการมีภาชนะรองรับขยะหรือภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิด

ข้อเสนอแนะ

เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการปรับปรุงพัฒนาและผลักดันให้ฟาร์มโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุงมีการปฏิบัติที่ดีเพื่อให้ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนมทุกฟาร์ม และในฟาร์มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนมมีการปฏิบัติที่ดีตามข้อกำหนดอย่างต่อเนื่อง นั้น จำเป็นจะต้องมีการดำเนินการดังนี้

1. เกษตรกรเจ้าของฟาร์มโคนมในจังหวัดพัทลุงทุกฟาร์มได้ผ่านการฝึกอบรมมาตรฐานฟาร์มโคนม และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุงเพื่อปรับปรุงฟาร์มแล้ว เกือบหนึ่งในสามผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์ม ในฟาร์มที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม พบว่ามีการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดในฟาร์มโคนมเพียงไม่กี่ประเด็น และเกือบทั้งหมดสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ไม่ยาก ดังนั้นเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาสุขภาพและผลผลิตสัตว์ (Herd Health Unit; HHU) หน่วยดูแลสุขภาพสัตว์ของสหกรณ์โคนม ควรทำความเข้าใจถึงสาเหตุที่เกษตรกรไม่จัดการให้เป็นไปตามข้อกำหนดแล้วให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงที่ได้จริงสอดคล้องกับบริบทของสภาพการเลี้ยงโคนมในจังหวัดพัทลุงซึ่งส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็กและขนาดกลาง แสดงให้เห็นข้อดีถึงผลได้ด้านรายได้ซึ่งสูงกว่าในกลุ่มฟาร์มที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐาน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มเพื่อให้ได้รับรองมาตรฐานฟาร์มอย่างจริงจัง และให้บริการการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มที่สะดวก รวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย

2. ยังมีฟาร์มที่ผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนมส่วนน้อย ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดบางประการ เช่น มีจุดวางรองเท้าบูทเพื่อป้องกันโรคเข้าสู่ฟาร์มจากบุคคลอื่น มีภาชนะรองรับขยะหรือภาชนะใส่ขยะที่มีฝาปิดมิดชิด เป็นต้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ต้องติดตามประเมิน และให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอในฟาร์มที่ผ่านการรับรองมาตรฐานแล้ว เช่นกัน และ ให้ผลตอบแทนสร้างแรงจูงใจ สำหรับฟาร์มที่มีการปฏิบัติที่ดีและผ่านการตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มโคนม เช่น การเพิ่มราคารับซื้อน้ำนมดิบ เป็นต้น

3. แสดงตัวอย่างของฟาร์มโคนมในพื้นที่ที่มีการปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นแบบอย่างของการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหา วิธีการแก้ไข แนวทางในการเลี้ยงโคนมให้ประสบความสำเร็จระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและนักวิชาการในพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม หน่วยพัฒนาสุขภาพและผลผลิตสัตว์ (HHU) ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง และสหกรณ์โคนมพัทลุงในการสนับสนุนข้อมูลเกษตรกร นางสาวอรพรรณ อัจคำภา นายสัตวแพทย์ชำนาญการ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบางปะอิน ในการวิเคราะห์ข้อมูล นายสุเมธ เมธศาสตร์ ปศุสัตว์เขต 8 นางสาววันดี คงแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคใต้ตอนบน นายสัตวแพทย์สมมิตร ถาวรวงศ์ นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ และนายสัตวแพทย์สิทธิโชค เอกฝักนาค นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง ที่ช่วยให้คำแนะนำให้การศึกษาในครั้งนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2561. ฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รายครัวเรือนจังหวัดพัทลุง. แหล่งที่มา <http://www.dld.go.th/dld.regislive/> .สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2561.
- ประเสริฐ โพธิ์กาด จิตติมา กันตนามัลลกุล และ มณฑิชา พุทซาคำ. 2555. การจัดการฟาร์มโคนมตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี : กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย. รายงานการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- พัชรี สุริยะ. 2558. การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ของการผลิตน้ำนมดิบตามมาตรฐานฟาร์มโคนมในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. แก่นเกษตร 43(1):101-110 (2558).
- วินันท์ ทวีสุวรรณ วีระศักดิ์ คงฤทธิ์ และ อัจฉรัตน์ สุวรรณภักดี. 2560. ต้นทุนและผลตอบแทนของการทำฟาร์มโคนมของเกษตรกรในอำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. รายงานการประชุมวิชาการนานาชาติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.
- สุณิรัตน์ เอี่ยมละมัย อุดลย์ วังตาล และ จุไรรัตน์ ถนอมกิจ. มาตรฐานความปลอดภัยอาหารตลอดห่วงโซ่การผลิตเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ความปลอดภัยอาหาร: น้ำนม. ฟาร์มรู้ สู้สังคมไทย . แหล่งที่มา <http://www.knowledgefarm.in.th/food-safety-milk> .สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2562.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2552. มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.6402-2552 การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคนม. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 126 ตอนพิเศษ 186 ง. กรุงเทพฯ.
- อาภรณ์ ส่งแสง อัจฉรัตน์ สุวรรณภักดี และ ปิยาภรณ์ ภาษิตกุล. 2548. การศึกษาการปนเปื้อนของสารพิษอะฟลาทอกซินในวัตถุดิบอาหารสัตว์และอาหารสำเร็จรูป. มหาวิทยาลัยทักษิณ. พัทลุง.